

واحد آموزش و بهسازی دانشگاه محقق اردبیلی

جزوه دوره غیر حضوری روانشناسی خانواده

اکثر افراد در خانواده دنیا می‌آیند و در خانواده نیز می‌میرند. خانواده شالوده حیات اجتماعی محسوب گردیده و گذشته از وظیفه تکثیر، نخستین نهاد اجتماعی و ضامن نسل و کودک پروری برای بقای نوع بشر می‌باشد و وظایف متعدد دیگری از قبیل تولید اقتصادی، فرهنگ پذیر کردن افراد را نیز بر عهده دارد. بنابراین خانواده نقش مهمی در انتقال هنجارهای اجتماعی به وی ایفا مینماید. از سوی دیگر با توجه به اینکه خانواده با نظام پایگاهی جامعه در ارتباط است، موقعیت فرد نیز تا حدودی مبتنی بر موقعیت اجتماعی خانواده‌اش خواهد بود..

تعریف خانواده

خانواده یک واحد زیستی (بیولوژیکی) است که تشکیل آن مبتنی بر پیوند زناشویی است که براساس آن افراد دارای رابطه سببی یا نسبی بوده و با یکدیگر خویشاوند هستند.

اهمیت روان شناختی خانواده

مهمترین عامل اجتماعی شدن در زندگی هر انسان، تجارب دوران کودکی وی در محیط خانواده است. فضای خانواده آکنده از مهر و محبت، فداکاری و گذشت، صمیمیت و گرمی و در عین حال گاهی توام با حسادت و رشک، دشمنی و کینه توزی، نفرت و خشم است. کودکان در جریان اجتماعی شدن اینگونه عواطف را در کنار والدین و خواهران و برادران خود تجربه میکنند. اعضای خانواده آنقدر به هم وابسته‌اند که هر نوع مشکل یا مسئله یک عضو خانواده بطور مستقیم یا غیر مستقیم بر زندگی سایر اعضا تاثیر میگذارد. از طرف دیگر خانواده به دلیل همین نفوذ و تاثیر بر افراد، گاهی به عنوان روشی برای درمان اختلالات بکار میرود. روان شناسان بالینی و مشاوره گاهی ترجیح میدهند در درمان یک فرد، همه اعضای خانواده را از نزدیک ملاقات کنند.

مطالعات مربوط به خانواده

مطالعات مربوط به خانواده حوزه‌های مختلفی را در بر میگیرد. از جمله این حوزه‌ها میتوان ازدواج، تشکیل خانواده، تعامل‌های زناشویی، روابط والدین و فرزندان (کودکان)، اختلافات خانوادگی، طلاق و جدایی و ... را میتوان نام برد. هر یک از این حوزه‌ها ابعاد وسیعی را شامل می‌شود.

مشکلات مربوط به مطالعات خانواده:

چند وجهی بودن موضوع

خانواده یک نهاد چند وجهی (چندبعدی) است که روابط درون آن از پیچیدگیهای ویژه ای برخوردار است که در مطالعات خانواده باید مدنظر قرار گیرد. این بدان معنی است که افراد خانواده تاثیر متقابلی بر رفتار (Behavior) همدیگر دارند و جدا کردن یا عدم توجه به این تاثیرات باعث کاهش اعتبار (Validity) یا بی اعتباری نتایج مطالعات میشود.

تفاوتهای زمانی

خانواده یک نهاد ایستا نیست، بلکه پویا است. تعریف و نگرشی که به خانواده در حال حاضر وجود دارد با نگرشهای نیم قرن پیش تفاوت زیادی دارد و مطمئناً در طول سالهای آینده نیز دچار تحول خواهد شد. بنابراین تعمیم نتایج مطالعات دیروز به خانواده های امروزی و تعمیم نتایج امروز به فردا کاری اشتباه است و به برداشتی نادرست از وضعیت خانواده و در نتیجه برنامه ریزی غلط منجر میشود. این مطالعات باید همراه با تحول خانواده ها در طول زمان ، متحول شوند تا نتایجی کار آمد و قابل استناد ارائه دهند.

تفاوتهای فرهنگی

تعریف و نگرشی که به خانواده در یک جامعه وجود دارد با جوامع دیگر تفاوتهای زیاد و در بعضی مواقع بنیادی دارد. نوع ازدواج ، روابط زناشویی ، شیوه فرزندپروری و ... در فرهنگ شرقی بویژه در فرهنگ ایرانی اسلامی با فرهنگهای غربی تفاوت بنیادی دارد. همچنانکه در درون یک جامعه نیز خرده فرهنگهای مختلفی وجود دارند که شیوه ها و سنت های مخصوص خود را دارا می باشند و با توجه به این واقعیت بحث از خانواده بدون توجه به عوامل فرهنگی از اعتبار لازم برخوردار نخواهد بود.

ارتباط با سایر مباحث

در حوزه روان شناسی ، روان شناسی خانواده از نتایج روان شناسی رشد در درجه اول از روان شناسی یادگیری و روان شناسی تربیتی در درجه دوم استفاده های زیادی می برد. همچنین روان شناسی خانواده ارتباط جدانشدنی با برخی از علوم انسانی مانند جامعه شناسی ، علوم اجتماعی و مردم شناسی دارد.

کاربردها

روان شناسی خانواده با استفاده از تحقیقات سایر حوزه‌های روان شناسی و همچنین تحقیقات مربوط به خانواده به بررسی موانع و مشکلات مربوط به خانواده از قبیل مشکلات ازدواج و دوران نامزدی ، اختلافات زناشویی و علل آن ، شیوه تعامل و روابط زناشویی و همچنین شیوه تعامل با فرزندان و ... می‌پردازد تا برای بهبود روابط خانوادگی و پیشبرد بهداشت روانی خانواده راهکارهای عملی ارائه دهد .

خانواده یکی از قدیمی ترین نهادهای اجتماعی و سنگ بنای جامعه بوده و در جوامع مختلف دارای نقش، پایگاه و منزلت ویژه ای است به گونه ای که هیچ جامعه بشری بدون خانواده برپا نمی ماند

یکی از مهمترین علل نداشتن تمایل به ازدواج رسمی وتشکیل خانواده در غرب عدم اعتماد طرفین به یکدیگر برای ادامه زندگی است، بنابر این سعی می شود برای مدتی قبل از ازدواج رسمی زندگی مشترک داشته باشند، تا شناخت بیشتری کسب کنند که گاهی تا چندین سال ادامه می یابد و بیشتر آنها به جدایی می انجامد و زنان آسیب زیادی از این رابطه می بینند .گاهی چندین بچه از پدران و یا مادران مختلف در این خانواده ها با هم زندگی می کنند .واضح است که چقدر عدم ثبات روحی و خطرات مسایل تربیتی ناشی از آن ،این خانواده ها را تهدید می کند.

تعریف علم روانشناسی

روان شناسی علم مطالعه رفتار و فرآیند روانی موجود زنده به خصوص انسان است .چون از شیوه های تجربی و عملی استفاده میکنیم روان شناسی علم است

فرآیند های روانی کدام اند؟

انگیزه یک فرآیند روانی است .احساس، تفکر، استعداد، تخیل، علاقه، توجه، خلاقیت و ... که هر کدام یک فرآیند روانی اند.

روش های علمی یا تحقیق تجربی

روشی که محققان برای بررسی روشهای پدیده های مورد مطالعه از طریق تجربی بکار می برند مراحل روش علمی یا روش تحقیق تجربی می گویند .

۱. طرح مسئله

اولین عامل و مورد در روش علمی طرح مسئله است .

۲. گردآوری اطلاعات

۳. ساختن فرضیه

فرضیه : آن حدس و گمان علمی محقق را گویند که برای پاسخ احتمالی مسئله مورد نظر ارائه شده است .محقق از رد یا اثبات فرضیه ناراحت نمی شود . جهت گیر نیست و تعصب ندارد. اگر غیر این باشد اعتبار فرضیه اش کم و بی ارزش می شود.

۴. تجزیه و تحلیل اطلاعات

یک محقق بر این باور است که من به عنوان محقق ساده پس از تجزیه و تحلیل پارامترها به این نتیجه رسیدم و خواهشمندم دیگران هم این تحقیقات را انجام دهند

۵. نتیجه گیری و صدور نظریه

نظریه ها تعمیم پذیر نیستند .زمانی نظریه یا تئوری قابلیت تعمیم پیدا می کند که اولاً توسط سایر محققان و ثانیاً در جوامع آماری مختلف و ثالثاً در زمانهای متفاوت تجربه شده باشد و نتایج با هم همخوانی داشته باشد .اگر هم مدتها مورد نقص و نقض نداشت قانون می شود

تعریف خانواده : یک واحد زیستی است که تشکیل آن مبتنی بر پیوند زناشویی است و براساس آن افراد دارای روابط سببی و نسبی و نقشهای مقبول (براساس مبنای پذیرفته شده فرهنگی)بوده و با یکدیگر خویشاوند هستند

خانواده به عنوان یک نظام اجتماعی

تعریف نظام : مجموعه عناصر و اجزایی که با یکدیگر مرتبط اند، بر همدیگر اثر می گذارند و برای یک منظور خاصی گرد هم آمده اند و در مورد خانواده باید به واژه نقش و نقشهای متقابل با شدت و صراحت بیشتری تاکید نماییم

الف) وظایف و تکالیف نقش: آن دسته از مسئولیت هایی که با پذیرش نقش در قبال دیگران باید بر عهده گرفته و انجام دهیم.

ب) آن رشته از مزایایی که به واسطه پذیرش نقش بایستی دیگران در قبال ما بپذیرند و انجام دهند

تاثیر خانواده بر تفاوت های فردی فرزندان

انواع تاثیرات : مقتدر ترین واحد اجتماعی تاثیر گذار بر تفاوت های فردی انسان واحد خانواده است .خانواده اولین محیط اجتماعی کودک است و تاثیر گذاری هر خانواده نسبت به دیگر خانواده ها متفاوت است که به عواملی ارتباط دارد به شرط زیر :

۱. جامعه ای که خانواده را در بر گرفته است

۲. منظومه خانوادگی از نظر تعداد افراد

۳. نوع خانواده از نظر هسته ای یا گسترده بودن

۴. اقتدار پدر یا مادر در حل و فصل امور خانه (مادر سالار : ایل و تبار مادر دارند .مادر بومی هستند و مادر نامی هستند که در این نوع خانواده ها فرهنگ مونث غالب و دختر عزیز است و پدر سالار : ایل و تبار پدری، پدر بومی و پدر نامی و فرهنگ غالب فرهنگ مذکر است)

۵. محیط فیزیکی خانواده از نظر مکانی

۶. همسایه ها

۷. عوامل اقتصادی داخل خانواده

انواع خانواده ها و تاثیر گوناگون آن ها بر تفاوت های فردی

۱- خانواده تک فرزندی

که به دو گونه اند:

الف) خانواده هایی که فرزندشان خواسته شده است و والدین منتظر آمدن او بودند و تمام محبت و خدمات خانواده را در اختیار فرزند می دانند .کودکی که در این خانواده رشد میکند، اگر خوب تربیت بشود خوب بزرگ می شود .این کودک در این خانواده زیر بار مراقبتهای بی شمار خانواده قرار می گیرد و هویت خودش را به عنوان یک فرد از دست می دهد. مشکل این کودکان وقتی آغاز می شود که وارد یک محیط دیگر مثل مدرسه می شوند .پس خیلی زود ناکام و سرخورده می شوند .چون پدرها و مادرها مانند یک خدمتگزار در خدمت او بودند و تمام هستی و زندگی شان را همان یک بچه می دانند **این بچه ها دو**

ویژگی پیدا می کنند: ۱-خودشیفتگی ۲.خودمداری

ناکامی ها و شکستهای این قبیل کودکان آنان را به گونه ای مضطرب می کند که جبرانش بسیار مشکل است .وابستگی شدید آنان به والدین مانع رشد شخصیت آنان می گردد. در اینجا محبت زیاد فرد را حقیر بار می آورد .در حقیقت شخصیت بچه ها را به اسارت می کشد .اعتماد به نفس و استقلال رای را از او میگیرد و او را تبدیل به فردی ضعیف النفس ، دارای تعدد شخصیت، خجالتی و مدام استمداد طلب می گرداند

ب :فرزند ناخواسته (منتظر فرزند نبودند)

اگر متمکن باشند سعی میکنند بچه را به افراد دیگر یا جهت تربیت و نگهداری تحویل دهند .آنها معمولا در برنامه ریزی های کوتاه مدت و بلند مدت خود حضور چنین فرزندی را مخل می دانند .بدیهی است محیط شبانه روزی یا لله و دایه از نظر مواهب مادی و رفاهی هر چقدر هم غنی و جالب باشد هرگز نمی توانند جای خانواده را بگیرند، چون لبخند و آغوش مادر دارای ویژگی های خاص تربیتی بر فرزندان می باشد .این قبیل بچه ها از نقطه نظر عاطفی در یک محیط مصنوعی بار می آیند و شخصیت قوام یافته ای نخواهند داشت.

تعریف هویت :آنچه که ما خود را به آن می شناسیم و به دیگران می شناسانیم هویت ماست.

۲- خانواده های پر جمعیت کثیرالاولاد

خصوصاً اگر پدر به دلیل گرفتاری شغلی مدت طولانی تری خارج از خانه باشد. خواهر و برادر مرجع قدرت و تصمیم گیری می شوند. بدیهی است آنان پختگی لازم برای تربیت فرزندان را ندارند و برای انتظام بخشی به امور خانواده با شدت و قدرت (زور) اقدام می کنند. در این نوع خانواده ها گروه بندی، دروغ، ریاکاری، ظاهرسازی و ... زیاد به چشم می آید. بعضی دچار اتهام و بعضی دیگر نه. اما در صورتی که پدر و مادر ناظر بر امور خانواده باشند و مدیریت خانواده را خود بر عهده گیرند خواهر یا برادر بزرگتر می توانند الگوهای خوبی برای بچه های کوچک تر محسوب شوند و باورهای خوب خود را به آنان انتقال دهند.

۳- خانواده هایی که افراد مزد بگیر را برای نگهداری فرزندشان استخدام می کنند

نظیر لله، دایه، پرستار یا خدمتگزار که امر تربیت فرزندان را به جای والدین برعهده گیرند. بدیهی است سرپرستان سیاق تربیتی خودشان را اعمال می کنند و هر چه را که آموخته اند می آموزند. مسلم است آنان جایگاه تربیتی مادر و پدر را پر نمی کنند. گرمی تن مادر دواي هر دردی است که آنها محروم اند. بچه هایی که گرفتار این گونه افرادند، به دلیل کمی دانش و عدم تسلط به حصول تربیتی غالباً کابوسهای شبانه می بینند، شب ادراری دارند و یا دچار لکنت زبان می شوند.

۴- خانواده هایی که افراد مسن در غیاب پدر و مادر مسئولیت تربیت بچه ها را بر عهده دارند

عموماً دچار تناقض می شوند. بچه نمیدانند مرجع تربیتی اش کیست؟ و در مواقع لازم دستورات تربیتی را از چه کسی بپذیرد؟ در این خانواده ها افراد مسن به حرفهای خود معتقدند و به شدت پایبند. آنها پدر و مادر جوان را به چشم فرزندان خردسال خود می نگرند. هر چند آنها دوره های تخصصی تعلیم و تربیت کودک را نیز گذرانده باشند. از همه دایه ها مادر بزرگ نزدیک تر است و ارجح تر است.

۵- خانواده هایی که میتوان گفت از هم گسسته اند

که انواع و اقسام مختلف دارند:

الف) طلاق گرفته اند

ب) فاقد پدر یا مادر هستند (فوت شده اند)

ج) یکی از والدین یا هر دوشان گرفتار اعتیاد یا الکلی هستند

د) فرزند گرفتار است (نامادری یا ناپدری دارد)

ه) دچار طلاق عاطفی اند (با هم هستند اما از هم دورند)

فرزندان این قبیل خانواده ها تکیه گاه مناسبی ندارند. امنیت خاطر ندارند، اعتماد به نفس ندارند. عموماً در زندگی تحصیلی، شغلی و زناشویی خود نا موفق اند. از عزت نفس پایین برخوردارند. دچار ضعف شخصیتی و عقده حقارت می شوند.

❖ عواملی که موجب طلاق می شوند:

۱. کم تجربگی و کم سن و سالگی زوجین
۲. فرزند دار نشدن
۳. زندگی شهرنشینی بدون فرهنگ شهرنشینی
۴. نابرابری تحصیلی
۵. بی مهری و بی وفایی
۶. تندخویی و بد زبانی
۷. خودبینی، دروغ گویی و سوء ظن
۸. میگساری، اعتیاد و ولگردی
۹. فقدان روابط جنسی متعارف
۱۰. ازدواج های موقت و پنهانی
۱۱. ازدواج عارضیتی
۱۲. اختلافات سیاسی، اقتصادی، دینی و عقیدتی
۱۳. اجتماعی شدن به شیوه های مختلف

❖ ویژگی ها، عوارض و نارسایی های جسمانی و عاطفی فرزندان خانواده های بد یا بی سرپرست:

۱. کینه توز، انتقام جو و بد قهر
۲. سرکش و عصیانگر و مقررات را زیر پا می گذارند
۳. تا 80 % آنها دچار شب ادراری می شوند

۴. در خواب و بیداری بی قرارند (نمیدانند چه میخواهند)
۵. نسبت به بزرگ ترها بدبین و سوء ظن دارند
۶. دروغگو لاف زن هستند
۷. زود رنجند
۸. وسایل شخصی و بازی و مواد غذایی را احتکار می کنند
۹. استخوان بندی و فیزیک بدنی ضعیف دارند
۱۰. در برقراری روابط اجتماعی و عاطفی ضعیفند
۱۱. در فعالیتهای ذهنی مثل دقت، تمرکز، توجه، حافظه و یادگیری ذهنی بی علاقه و کند عمل می کنند

❖ اجتماعی شدن در خانواده

تعریف اجتماعی شدن:

اجتماعی شدن فرایندی است که از طریق آن کودکان رفتار، مهارتها، انگیزه ها، ارزشها، اعتقادات و معیارهایی را که مطلوب و مناسب و مشخصه فرهنگشان است می آموزند.

منابع اجتماعی شدن:

افراد و نهادهایی را که در این فرآیند شرکت می کنند، مانند والدین، خواهران و برادران، گروه همسالان، تلویزیون و سایر رسانه های گروهی و به طور معمول و کاملاً جدی مهم ترین بخش از محیط کودک اند. بر همین دلیل خانواده مهم ترین و قوی ترین عامل اجتماعی کردن کودکان تلقی می شود.

ابزار اجتماعی شدن:

مشاهده و تقلید، پاداش و تنبیه، تشویق و تقویت، ایجاد احساس شرم از دیگران و تشویقهای کلامی و غیر کلامی

❖ عوامل موثر در فرزند پروری

۱. زمینه فرهنگی
که مجموعه آداب، رسوم، عواطف، عقائد، شعر، ادبیات و ... را گویند.
۲. سطح رشد کودک
که در روشهای انضباطی تاثیر می گذارد، زمانی همراهی محبت، زمانی توضیح و تشویق، زمانی خطاب و امر و نهی و زمانی تنبیه . کودک را با لغات بزرگ حرف نمی زنیم(.استنباط، استدراک و ...) بعضی اوقات کودک حرف ما را نمی فهمد و به ما فقط نگاه میکند .متناسب با سن رشد او باید همراهی کرد .از نظر پیاژه او واژه هارا حفظ می کند مثل ۳ ضرب در ۴ که می شود . ۱۲ او قانون اعداد را نمیداند.
۳. به تدریج با رشد زبان از راهنمایی های کلامی توضیح و استدال می توان استفاده کرد.
۴. شخصیت والدین، انتظارات آنها، اعتقاد آنان درباره اهداف اجتماعی شدن طبیعت کودکان و آگاهی والدین از روشهای موثر اجتماعی کردن
۵. خصوصیات شخصیتی،علاق و توان مندی های شناختی کودکان
۶. زمینه اجتماعی گسترده تر که رابطه والدین و فرزندان در آن جای می گیرد. نظیر روابط زناشویی، شبکه های اجتماعی، تجارب شغلی والدین و در گذشته با پدر و مادر بود اما امروزه تربیت به عوامل دیگر مثل کوچه، رسانه و همسالان و مدرسه و..... بستگی دارد.

یادگیری چیست؟

علمای علوم تربیتی یادگیری را تغییرات نسبتا پایدار در رفتار موجود زنده می دانند که بر اثر مرور زمان و تجربه حاصل آمده باشد.

❖ انواع اجتماعی شدن

- الف)درونی کردن ارزشها : اینکه شخص پشت چراغ راهنمایی می ایستد و می فهمد که اگر تخلف کند جریمه می شود.
- ب)اعمال مجازات :شخص در قبال تخلف جریمه و زندانی می شود.

خصوصیات والدین، اعتقادات و باورهای آنان

- ✓ والدین سالم و بالغ (بلوغ عقل و عاطفه اجتماعی) در مقاسه با والدین ناسالم و نابالغ معمولاً با حساسیت و مهربانی بیشتری به نیازها و تمنیات کودکان توجه می کنند و این نوع فرزند پروری امنیت اخلاقی و عاطفی، استقلال و موفقیت های هوشی را تشویق می کنند. باید قول و قرار ها شدنی باشد. توجه به فرزند منوط به شرایط خاص نباشد.
- ✓ بعضی از والدین معتقدند که کودکان سازنده و یادگیرندگانی خود نظم دهنده اند که از طریق تجربه کردن، آزمایش، دانش کسب می کنند. این گونه والدین درباره بسیاری از مسائل با کودکان حرف می زنند و از آنان سئوالات بسیاری می پرسند در نتیجه آنان را در تفکر و استدلال بر می انگیزانند. بر عکس والدینی که فکر می کنند که فرزندانشان یادگیرندگانی منفعل اند، مستقیماً آنها را هدایت می کنند و مرتباً فرمان می دهند و در نتیجه به احتمال کمتری رشد شناختی آنان را تشویق و تربیت می نمایند.
- ✓ جهت گیری اجتماعی والدین نیز در کنش متقابل آنان با فرزندانشان تاثیر می گذارد. والدینی که بر خصوصیات روانی، انگیزه ها و احساسات تاکید می کنند برعکس آنهایی که به خصوصیات جسمانی، شغل، یا موقعیت فرد در جامعه تاکید می کنند در روشهای انضباطی خود فرد مدارند.

❖ انواع معلم در آموزش و یادگیری

- الف) درس نگر: معلم میگوید همین که من می گویم و باید یاد بگیرید (دروس ریاضی و هندسه و)...
- ب) فراگیر نگر: معلم می گوید کودک در کلاس چه نیازهایی دارد که من برطرف کنم و علم در درجه دوم قرار دارد.
- ج) درس نگر فراگیر نگر: هر دو مطلب بالا باهم. آنها توجه کودکان را به احساسات و انگیزه های دیگران جلب می کنند و آنان را تشویق می کنند که روی رفتار و احساساتشان تأمل کنند. این روش به رشد درک کودک، حس مسئولیت پذیری شخصی، عزت نفس و خود مختاری او کمک می کند.

اگروسیستم چیست؟

کنش خانوادگی که از جمله آن روش های فرزند پروری است. ممکن است تحت تاثیر شرایط محیطی خارج از وضعیت خانواده قرار گیرد که اوری برون فمبرنر این شرایط را اگروسیستم نامیده است و شامل محل کار والدین، شبکه های اجتماعی، تاثیرات اجتماع، رسانه ها، همسالان و ... است.

تقویت و تنبیه

تعریف تقویت: تقویت را افزودن یک عامل خوش آیند یا کاستن یک عامل ناخوش آیند در ادامه یک رفتار مطلوب به منظور افزایش احتمال وقوع آن رفتار می دانند.

تعریف تنبیه: افزودن یک عامل ناخوش آیند یا کاستن یک عامل خوش آیند در ادامه یک رفتار نامناسب به منظور کاهش احتمال وقوع آن رفتار می دانند.

تقویت کننده ها یا اولیه اند یا ثانویه

✓ **اولیه :** به شکل طبیعی برای موجودات زنده خوش آیند به شمار می آیند .مانند آب و غذا و شانس

✓ **ثانویه :** خوش آیندی خود را به دلیل همراهی با تقویت کننده های اولیه بدست می آورند مثل پول

انواع برنامه های تقویت

الف)پیوسته: اگر پس از انجام یک عمل به شکل پیوسته آن رفتار را تقویت کنیم، به این نوع تقویت، تقویت پیوسته می گویند.

ب)سهمی: در صورتی که تقویت پس از انجام هر عمل ارائه نشود و گهگاه صورت گیرد به این نوع تقویت هم تقویت سهمی می گویند.

انواع برنامه تقویت سهمی

الف- به ازای تعداد

۱- **تقویت نسبی ثابت:** در این نوع تقویت رفتار مطلوب بر اساس وقوع رفتار تقویت می شود .محض نمونه : به ازای هر ۴ نمره ۲۰ که پدر به فرزندش قول تشویق می دهد.

۲- **تقویت نسبی متغیر:** در این تقویت میانگین تعداد پاسخها عددی است معین .ولی تعداد پاسخها در هر بار تربیت متغیر می باشد .مثل : بعد از ۷ بار، بعد ۱۲ بار، بعد از ۱۵ بار، بعد از ۶ بار که میانگین ده بار است.

ب- به ازای زمان

۱- **تقویت فاصله ای ثابت:** در این تقویت ملاک تقویت تعداد پاسخها نیست .بلکه زمانهای ثابت است . مثلاً به ازای هر ۵۰ دقیقه کلاس

۲- **تقویت فاصله ای متغیر:** در این برنامه رفتار در فاصله های زمانی متفاوت تقویت می شود .چنانچه ممکن است میانگین این فاصله های زمانی زمان مشخص باشد.

نقش و کارکردهای خانواده

- ۱- تولید مثل
- ۲- روابط جنسی و تنظیم مشروعیت بخشیدن به تمایلات جنسی که توسط خانواده صورت می پذیرد.
- ۳- حمایت و مراقبت از کودکان بویژه زمانی که نوزاد به بلوغ زیستی نرسیده باشد.
- ۴- اجتماعی کردن: فرایندی است که بر اثر آن فرزندان خانواده برای در جامعه زیستن آموزش می بینند.
- ۵- خانواده از طریق تخصیص پایگاه به اعضای جدید خود برخی از موقعیتهای اجتماعی را تفویض می کند(افراد با موقعیت هایشان، نقش هایشان، توانمندی و استعدادشان علایق و سلیقهشان وارد جامعه می شوند و خود را به دیگران در جامعه معرفی می نمایند .به همین دلیل افرادی که در این خانواده ها هستند جامعه پذیرترند).
- ۶- کارکرد عاطفی خانواده که از نیاز انسان به محبت و وابستگی های عاطفی ناشی می شود.
- ۷- بعضی از خانواده ها دارای کارکرد اقتصادی نیز هستند.

طبقه بندی خانواده ها

۱-وسعت ابعاد خانواده و خویشاوندی

- الف)هسته ای(مرکزی)زن و شوهر و فرزندان
ب)گسترده(همخون)پدربزرگ و مادربزرگ و عمه و عمو و...

۲- نحوه انتخاب همسر

- الف)قواعد درون همسری – فقط به عشیره خودشان دختر یا پسر می دهند
ب)قواعد برون همسری

۳- مرکز ثقل قدرت

- الف)خانواده پدر سالار – خاص
ب)خانواده مادر سالار – خاص
ج)خانواده های تساوی گرا(صنعتی، مدرنیته)

۴- منشا و نسب

الف) در خانواده پدر تبار نسبت از طریق مردان تعیین می شود

ب) در خانواده مادر تبار روابط و پیوندهای خونی از طریق زنان تعیین می شود

ج) در خانواده دو تبار (غربی)نسب از هر دو سو تعیین می شود

۵- محل اقامت

الف) خانواده های پدر مکان

ب) خانواده های مادر مکان

ج) خانوادهای نومکان

دگر گونی خانواده در دوره معاصر

۱- **وسعت ابعاد خانواده** در سالهای اخیر تنزل پیدا کرده است

الف) رشد شهرنشینی ➡ مخارج زیاد زندگی ➡ و نتیجتاً محدودیت زاد و ولد

ب) کارایی بیشتر و پذیرش گسترده تر وسایل پیشگیری از بارداری

ج) تغییرات در موقعیت اقتصادی خانوار (از تولید کنندگی به مصرف کنندگی تبدیل شده اند)

د) تساوی اجتماعی، سیاسی و بالاخص اقتصادی زنان باعث شد نقش زن به عنوان خانه دار، همسر و مادر به زن کارمند یا کارگر تغییر ماهیت دهد و آنان با

استقلال بیشتری به زایمان و پیشگیری بارداری برنامه ریزی می نمایند.

۲- **سن ازدواج** : که در جهان سوم رو به افزایش است.

۳- **گرایش به طلاق** : به ویژه در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه و کلان شهرها در حال افزایش است.

۴- **نسبت ورود زنان همسر دار به بازار کار** : که در اغلب کشورها رو به افزایش است در زمینه فرهنگی نیز پایگاه زن و تصویر اجتماعی او در محیطهای

مختلف دستخوش دگرگونی بوده است . پایگاه و نقش زن در جوامع امروزی عوض شده است.

۵- **خانواده** هنوز نقش اساسی خود را که همان ضامن بقای جامعه از طریق تولید نسل هست حفظ کرده است و با این که موالید کم شده است ، در مقابل

احتمال بقای فرزندان رو به افزایش است . مثل مرگ و میر در بنگلادش

- ۶- خانواده به لحاظ کارکرد اجتماعی کردن افراد همچنان مهم باقی مانده است. خانواده محترم تر است از جامعه
- ۷- با توجه به اینکه فرهنگ معاصر تاکید بیشتری بر همزیستی و با هم بودن دارد کارکرد خانواده از لحاظ عاطفی افزایش یافته است.
- ۸- کارکرد های خانواده از لحاظ حمایتی و نگهداری رشد چندانی نیافته است. وجود سازمانهایی نظیر خانه سالمندان، سازمانهای مدد کاری اجتماعی، بهزیستی، تامین اجتماعی، کانونهای اصلاح و تربیت و مراکز نگهداری شیرخواران و ... همه نیاز به حمایت خانواده را تقلیل دادند.
- ۹- خانواده اهمیت تولیدی بودن خود را از دست داده و به نهادی مصرفی تبدیل شده است.

❖ مشکلات همسرگزینی و ازدواج در ایران:

- ۱- تمایزات اجتماعی: تعدد و تفاوت های فرهنگی، تنوع در آداب و سنن و تنوع در هنجارها و ارزشها باعث تمایزات اجتماعی می گردند.
- ۲- تفاوت نسلها: جامعه ایران در حال گذر از مرحله سنت به مدرنیته است. ارزشها دچار تغییرات سریع می گردند و باعث ناهمخوانی با قول و قرارهای ابتدای تشکیل زندگی می شوند و دیگر اینکه ارزشهای والدین با فرزندانشان تفاوت های قابل ملاحظه ای دارد. پس آنان را در همسرگزینی دچار تردید می سازد.
- ۳- نظام حقوقی ایران در مورد زنان: نارسایی های قانونی در زمینه برقراری عدالت و عدم تبعیض بین حقوق زن و مرد وجود دارد.
- ۴- مشکلات مربوط به افزایش مهریه
- ۵- فقدان امکانات اولیه معیشتی برای شروع زندگی: میزان بیکاری در کشور ما از میانگین جهانی بالاتر است.
- ۶- بالا بودن توقعات و انتظارات زوجین برای تشکیل خانواده
- ۷- بحران هویت در بین جوانان در جامعه کنونی ایران: به دلیل تعارضات ارزشی که از عبور از جامعه سنتی به جامعه صنعتی اتفاق می افتد.
- ۸- عدم تعادل جمعیتی در سن ازدواج در ایران: در سال ۱۳۸۵، ۴۴۸۵۲۰۳ دختر ۲۰ تا ۲۴ ساله در برابر ۲۵۷۹۸۷۵ پسر ۲۵ تا ۲۹ ساله وجود داشت.
- در ازدواج سازش دائمی و از خود گذشتگی فراوان لازم است اما اگر زن و مرد قبل از ازدواج با یکدیگر توافق بیشتری داشته باشند، امکان سازش بعدی آنان بیشتر خواهد بود.

مهمترین عوامل توافق در ازدواج

۱- رشد عاطفی و فکری:

-سن روانی، اجتماعی، عاطفی، جسمانی و عقلانی همه از عوامل رشد فکری اند.

-سلامتی ژنتیکی

-سلامت شخصیتی و روانی

-اختلاف هوش و معلومات

-رشد عاطفی به معنی قدرت کنترل احساسات و عواطف خود را داشتن

۲-تشابه علائق و طرز فکرها:

-آنان جاه طلبند یا به تساوی حقوق یکدیگر قائلند

-مرد جاه طلب معمولاً درای مضرات کمتری برای زناشویی است تا زن جاه طلب

-نظریات سیاسی - جناحی

-قضاوت درباره مسائل زندگی

-آرمان گرا یا واقع بین بودن

-اختلاف در صرف میزان انرژی زوجین در معاشرت های اجتماعی و فعالیتهای مذهبی

۳-عقاید مذهبی:

اختلافات مذهبی و عقیدتی باعث تضاد در شیوه های فرزند پروری و بروز اختلافات زوجین می شود. آنها معمولاً در کلیات موافقند ولی در جزئیات مخالف

یکدیگرند. نظیر حجاب، موسیقی، رفاه طلبی، مهمان نوازی،مسافرت و...

۴-تشابه تحصیلی و طبقاتی:

اختلاف در آداب و رسوم , بکارگیری کلمات عامیانه و متناسب با شغل در خانه و محافل ; سعی در تصحیح روش و بیان زن یا شوهر توسط همسر در حضور دیگران. تفاوت‌های تحصیلی ، هوشی و قدرت رهبری و میزان اطاعت که اگر زیاد باشد ممکن است یکی دستور دهنده و دیگری مطیع باشد.

تاثیر محیط قبل از تولد بر تفاوت‌های فردی انسان

۱- بیماری های مادر

الف)انواع سیفلیس (کوفت)

که از فردی به نام سیفیلوس از باکتری خاص آمده است .از خراش وارد بدن می شود .بعد از دو هفته تاول قرمز می شود(مرحله پوستی)که این مرحله دارو ندارد .در مرحله بعد تاول سفت می شود و درمان پذیر است البته با پنی سیلین .بیمار با شرم آنرا ادامه میدهد .مرحله بعد خونی است .سه ماه بعد لکه قرمز شبیه سرخک ظاهر میشود .موی سر می ریزد .سر درد میگیرد و وارد مرحله سوم می شود .تمام بدن را مانند شکرک می گیرد .استخوانها خورده می شود.

ب)دیابت

برای سوزاندن یک حبه قند در بدن نیاز به ۷۰۰ قدم راه رفتن دارد

ج) بیماری های عفونی مادر

که با تب شدید و تشنج همراه است .رشد طبیعی جنین را مختل می کند(مثل بیماری سرخجه آلمانی)بچه ها ناقص الخلقه یا مرده به دنیا می آیند .در سه ماه اول بارداری اثرات ویرانگری بر روی جنین دارد . اگر بعدا مبتلا شود نواقص قلبی و کری و کوری و عقب ماندگی ذهنی پدید می آورد.

۲- عامل RH

۳-تاثیر داروهای شیمیایی

نظیر گنه گنه برای علاج مارلاریا .این ماده باعث کری و گوش میانی را تخریب می کند .یا قرص تالیدومین که اگر بدون نسخه پزشک مصرف شود بچه یا سقط یا تغییر شکل داده، ممکن است دست و پا نداشته باشد، یا تک چشمی با مشکلات مغزی به دنیا بیاید.

۴-اختلالات مربوط به غدد درون ریز: مادران گوآتری بیماری **critinisme** دارند .رشد استخوانهای بدن کند، پوست کدر، صدا بم، مشکل تلفظ لغات و مشکل بلعیدن دارند.

۵- **تاثیر الکل:** بچه کوتاه قد، کم وزن، برآمدگی پوست کنار چشم، معایب مفصلی، اختلالات قلبی و مشکل دهلیز و بطن قلب در او دیده می شود. ناهنجاری مغزی دارد. کوچکی مغز و عموماً ناقص الخلقه اند. زنان الکلی ۶۰ درصد ناقص الخلقه بدنیا می آورند.

۶- **تاثیر دخانیات:** مادر بر اثر تاثیر نیکوتین مقاومت بدن را از دست می دهد. جنین ۶ ماهه به سیگار واکنش نشان میدهد. ضربان شدید می شود. زایمان زودرس در زنان مبتلا به دخانیات دو برابر زنهای غیر معتاد است.

۷- سن مادر که اگر:

- بارداری قبل از ۲۹ سالگی باشد مونگولیسم کم تر است (یک سه هزارم)

- بارداری بین ۳۰ تا ۳۴ سالگی باشد (یک ششصدم)

- بارداری بین ۳۵ تا ۳۹ سالگی باشد (یک دویست و هشتادم)

- بارداری بین ۴۰ تا ۴۴ سالگی باشد (یک هفتادم)

- بارداری بین ۴۵ به بالا باشد (یک چهلم) می شود.

۸- اثرات پرتو اشعه X

۹- هیجانهای مادر که موجب شکاف کام جنین در نتیجه این حالت گزارش شده است.

معیارهای که در خواستگاری و تناسب خانواده های طرفین بایستی ملاحظه گردد

۱- تناسب خانواده ها

الف) اگر تناسب نباشد و زوجین به آنها وابسته باشند زندگی را دچار مشکل خواهد ساخت

ب) اگر تناسب نباشد ولی زوجین از استقلال کافی برخوردار باشند در زندگی دچار مشکل نمی شوند.

تناسب خانواده ها در جنبه های زیر مد نظر است:

۱- اعتقادات مذهبی و دینی

۲- عوامل فرهنگی (سنتی و اروپایی)

۳- قشر بندی (طبقه بندی) اجتماعی و اقتصادی

۲-منطقی بودن در انتخاب همسر:

افراط و تفریط در انتخاب خوب نیست زیرا افراطی ها کسانی هستند که می خواهند با فرشته ها ازدواج کنند و میخواهند کمبودها را با فرشته ها از بین ببرند . تفریطی ها هم کسانی هستند که فکر می کنند آدما خمیر بازی یا موم هستند و هرطور که بخواهند آنها را بار می آورند و انسان سازی خود را به نمایش بگذارند.

۳-روشهای تحقیق برای انتخاب همسر

علاوه بر شناخت مستقیم و غیر مستقیم الگوی شخصیتی افراد می تواند در نوع لباس، آرایش ظاهری، شیوه سخن گفتن، و کارهای روزمره ای که به آن مشغول اند نهفته باشد.

۴- کشش و جاذبه ظاهری دختر

بسیار مهم است و شرایط دیگر به ندرت می تواند جایگزینش باشد .اما تفاهم و کمالات روحی و اخلاقی همسر در پوشاندن آن نقش برجسته ای دارد.

ابعاد شش گانه آسیب های طلاق (انواع طلاق)

- ۱- طلاق عاطفی : عواطف و اعتماد زن و شوهر و جذابیت آنها به پایان رسیده است.
- ۲- طلاق اقتصادی :تقسیم اموال و داراییها در دو سهم ضرورت می یابد.
- ۳- طلاق قانونی :در دادگاه پایان رسمی ازدواج و همراه آن شرایط اجازه ازدواج مجدد اعلام می شود.
- ۴- طلاق توافقی والدین :تصمیماتی که درباره حضانت فرزندان ، دیدارهای بعدی، مسئولیت های مالی هر یک از والدین و تربیت فرزند اتخاذ می گردد.
- ۵- طلاق اجتماعی :تغییراتی است که درباره روابط با دوستان و آشنایان اتفاق می افتد.
- ۶- طلاق روانی : پیوندها و احساس همدلی ها از بین رفته و مفهوم خود آنها تغییر یافته است.

چگونه می توان برای کاهش طلاق برنامه ریزی کرد؟ راهبردهای کاهش طلاق کدامند؟

- ۱- توسعه آگاهی های زوجین نسبت به تاثیر روابط جنسی سالم در تقویت پیوندهای عاطفی و نشاط روحی و افزایش رضایتمندی از زندگی

- ۲- افزایش آگاهیهای زوجین در زمینه احکام زناشویی، تنظیم خانواده، حقوق و تکالیف یکدیگر و تلطیف روابط حقوقی با حسن خلق
- ۳- اصلاح الگوی مشارکت و نقشهای متعالی خانوادگی و ارزشهای اجتماعی و فرهنگی زنان متناسب با نقش زن
- ۴- توسعه آگاهیهای جوانان نسبت به روش و معیارهای شرعی انتخاب همسر، تعدیل توقعات و کاهش تشریفات ازدواج
- ۵- توسعه آگاهیهای زوجین جهت اختصاص تمامی علاقمندیها به همسر قانونی و توجه به نیازهای روانی و غریزی یکدیگر
- ۶- تقویت اخلاق، معنویت و صمیمیت در خانواده به منظور جلوگیری از ظلم و فروپاشی ارکان خانواده
- ۷- توسعه نقش سازنده و هدایتگر والدین در امر ازدواج جوانان و حفظ تناسبات فرهنگی - خانواده ها و تقویت نقش حمایتی فرزندان

تاثیر طلاق بر فرزندان

- ۱- اختلافات والدین موجب عدم رشد قوای فکری و عاطفی به صورت طبیعی، افسردگی، ایجاد نفرت و بی تفاوتی فرزندان به اطرافیان میگردد.
- ۲- انحلال خانواده کودکان را از مواهب خانوادگی محروم ساخته و موقعیت زندگی آنان را دچار آوارگی می کند و زندگی عاطفی او را مختل ساخته و بنای عاطفی و امنیتی خود را فرو ریخته می بیند
- ۳- پدر و مادران باید بدانند مسئولیتها و روابط نهاد خانواده را جایگزین مناسبی نمیتوان یافت و جمع روابط پدر و مادر در یک نفر بعید خواهد بود
- ۴- عقده ای غیر قابل تحمل و توأم با نفرت در کودکان ایجاد میشود و حتی شاهد تبهکاری ۸۰ درصد کودکان طلاق در کالیفرنیا هستیم

تاثیر طلاق بر والدین

اثر طلاق بر مردان به این صورت است که آنها را افرادی غیر متعهد بار می آورد. به گفته ویل دورانت اگر مردی بازن خود نمیتواند سازگار باشد، بیشتر به علت نقصی است که در رفتار خاص اوست و اگر این زن را ترک گفت و با زن دیگر عقد ازدواج بست به همان نتیجه اولی خواهد رسید. طلاق هم مانند سفر کردن است، اگر خود را عوض نکنیم سفر کردن سودی نخواهد داشت. و اثر طلاق بر زنان، مخصوصا زمانی که پناهگاهی ندارند و فاقد استقلال اقتصادی هستند سخت خطرناک است

خانواده آشفته و خانواده بالنده

الف) خانواده آشفته ، متزلزل و از هم گسیخته

محیط سرد . وضوح بی حوصلگی . چهره گرفته و غمگین . نگاههای گریزان از مردم . کمبود شادی . سعی در تحمل یکدیگر به بدبختی . سعی در سبک کردن و تمسخر و تحقیر یکدیگر . شوخی های گزنده و طعنه آمیز . امر و نهی به کوچکترها . دعوا و مشاجره . دستاویز قرار دادن بچه ها . تحریک بچه ها بر علیه دیگری . کودکان حساس و مضطرب و نگران . کودکان از آینده بیمناک و نامطمئن . کودکان ناسازگار . فرزندان ضد اجتماعی . در تحصیلاتشان ناموفق . مبادرت به دروغ و سرپیچی از مقررات اجتماعی . زودرنج . عصبی شدن . افسردگی . نافرمانی . ناامیدی به سعادت‌مندی .

ب) خانواده های بالنده

ارزش اعضای خانواده بالاست . ارتباطات واضح است . پیوند امیدبخش با اجتماع . سرزندگی ، محبت و علاقمندی به یکدیگر . ملاحظه یکدیگر . هماهنگی و همدلی در روابط با همدیگر . درد دل آزادانه . مشکلات را لازمه یک زندگی سالم می دانند . پس در پی یافتن راه حل های خلاقانه بر می آیند . والدین هیچگاه سد راه رشد کودک نیستند . رابطه مستحکم دوستی دارند .

خصوصیات خانواده بالنده

- ۱- اعتماد متقابل
- ۲- ارزشهای مشترک و احساس احترام متقابل
- ۳- رابطه پایدار و همیشگی
- ۴- ارتباط خوب همراه با صفاتی نظیر صداقت، ارتباطات کلامی و غیر کلامی
- ۵- قبول انطباق به معنی قبول خود و طرف مقابل با تمام ضعفها و قوتها
- ۶- سهیم کردن متقابل عواطف و احساسات و قدردانی از یکدیگر
- ۷- صمیمیت
- ۸- شوخ طبعی

خصوصیات خانواده بالنده از نظر استینت و دوفرین 1985

- ۱- تعهد به وقف خود به تساوی و رفاه و وحدت یکدیگر
- ۲- قدردانی واضح از همدیگر

- ۳- ارتباط کلامی و غیر کلامی خوب و زیاد
- ۴- اختصاص زمان برای گذراندن اوقات با کیفیت بالا
- ۵- ایمان به یک قدرت برتر که به زندگی آنان هدف می بخشد
- ۶- قدرت مقاومت بالا در برابر فشارها و بحرانها را باعث رشد می دانند

اختلالهای شخصیت

به عقیده برخی از صاحب نظران، هر الگوی شخصیتی روی یک پیوستار (طیف) قرار می گیرد که از سالم تا ناسالم تفاوت میکند. یعنی سبک شخصیت بعد بهنجار شخصیت را تشکیل می دهد، حال آنکه اختلال شخصیت بعد نابهنجار آن را شامل می شود.

۱- اختلال شخصیت اجتنابی: اساساً شخصیت اجتنابی با این ویژگی مشخص میشود که از یک سو این افراد علاقه و احتیاج زیادی به روابط متقابل نزدیک با دیگران دارند اما از سوی دیگر ترس از طرد شدن و تحقیر آنان را و می دارد که از دیگران فاصله بگیرند و از نزدیک شدن به دیگران اجتناب کنند.

ویژگی ها:

- الف) دوست یا محرم راز نزدیکی ندارد
- ب) تمایلی به ارتباط با مردم ندارد
- ج) خطرات موجود در انجام کاری را بزرگ جلوه می دهد
- د) می ترسد با نشان دادن علائمی از اضطراب (مثل گریه کردن) در برابر دیگران ناراحت یا ضایع شود.

۲- اختلال شخصیت اسکیزوئید

تعیین کننده ترین معیار برای تشخیص اختلال شخصیتی اسکیزوئید این است که نه تمایلی به روابط نزدیک از جمله عضو یک خانواده بودن دارد و نه از چنین روابطی لذت می برد.

ویژگی ها:

- الف) تقریباً همیشه فعالیتهای تک نفری را انتخاب می کند

- ب) به داشتن تجربه جنسی با شخص دیگری علاقه ندارد
- ج) از هیچ فعالیتی لذت نمی برد
- د) نسبت به تحسین یا انتقاد دیگران بی تفاوت به نظر می رسد

۳- اختلال شخصیت اسکیزوفرنی گونه

توأم با رفتار ناجور و نامتعارف، با کاهش ظرفیت داشتن روابط نزدیک، آشفتگی های ادراکی و آشفتگی های شناختی می باشد.

ویژگی ها:

- الف) باورهای ناجور یا تفکرات جادویی و تخیلات آزاردهنده
- ب) اندیشه پردازی های سوء ظن آمیز یا پارانویایی
- ج) عاطفه نامناسب
- د) نداشتن دوست نزدیک و همراز

۴- اختلال شخصیت پارانوئید

یک الگوی بی اعتمادی و مظنون بودن فراگیر نسبت به دیگران

ویژگی ها:

- الف) شک داشتن به اینکه دیگران از او بهره برداری می کنند یا او را فریب می دهند
- ب) شک در مورد وفاداری یا قابل اعتماد بودن دوستان یا نزدیکان
- ج) به طور دائم کینه ورزی میکند و غیر بخشنده و بی گذشت است
- د) اظهار نظرها و رویدادهای خوش خیم را تهدید کننده تلقی می کند

۵- اختلال شخصیت خود شیفته

الگوی فراگیر از خود بزرگ بینی و نیاز به تحسین و تمجید و فقدان هم حسی شناخته می شود.

ویژگی ها:

الف) خیالپردازی درباره موفقیت، درخشش و زیبایی بی حد

ب) باور دارد که او خاص و منحصر به فرد است

ج) احساس استحقاق و محق بودن دارد

د) در روابط میان فردی بهره کش است

۶- اختلال شخصیت ضد اجتماعی

آنها معمولاً در داخل یا خارج محیط و موقعیت درمانی احتمال دارد فریبکار، بی مسئولیت و قانون گریز باشند.

ویژگی ها:

الف) همنوایی نکردن با هنجارهای اجتماعی

ب) پرخاشگر بودن و داشتن حملات فیزیکی متعدد

ج) تکانشی یا فاقد برنامه ریزی قبلی بودن

د) بی دقتی به ایمنی خود و دیگران و فاقد پشیمانی از آسیب زدن و بدرفتاری به دیگران

۷- اختلال شخصیت مرزی

این الگو می تواند بر مبنای وجود نوسان و بی سازمانی در سبک دلبستگی مشخص شود.

ویژگی ها:

الف) تلاشهای دیوانه وار برای اجتناب از طرد شدگی واقعی یا خیالی

ب) اختلال هویت با احساس خود مختلف و بی ثبات

ج) رفتار و ژست تهدیدهای به خودکشی و خود زنی

د) فقدان توانایی کنترل خشم و احساس مزمن پوچی و بیهودگی

۸- اختلال شخصیت وابسته

آنها نیاز دارند که دیگران مسئولیت حیطه های اصلی زندگی آنها را بعهده گیرند.

ویژگی ها:

الف) در تصمیم گیریهایشان بدون توصیه و اطمینان دهی دیگران دشواری دارند

ب) در آغاز کردن پروژه ها و انجام کارها به دست خود دشواری دارند

ج) برای جلب تایید و حمایت دیگران حتی داوطلب انجام کارهای ناخوشایند می شود

د) به شکلی غیر واقع بینانه دلمشغول ترس از این است که مراقبت از خودش بر عهده خودش گذاشته شود

۹- اختلال شخصیت وسواس فکری - عملی

الگوی فراگیر از با نظم بودن، کمالگرایی و کنترل ذهنی به بهای از دست دادن انعطاف پذیری و کارآمد بودن

ویژگی ها:

الف) زیادی با وجدان بودن، درستکاری و انعطاف ناپذیری در زمینه قواعد اخلاقی

ب) عدم توانایی دور ریختن چیزهای خراب و بی ارزش

ج) اکراه داشتن از سپردن انجام تکالیف به دیگران

د) خود رای و یکدنده

۱۰- اختلال شخصیت هیستریایی

اختلالی که با هیجان بودن و توجه طلبی دائم همراه است.

ویژگی ها:

الف) در موقعیتهایی که او مرکز توجه نباشد ناراحت است

ب) بطور مداوم ظاهر جسمانی خود را برای جلب توجه دیگران به کار می گیرد

ج) خود نمایشگر و تئاتری رفتار کردن و به آسانی تحت تاثیر دیگران قرار گرفتن

د) روابط را صمیمانه تر از آنچه واقعا هست تصور می کند